

УДК 378.4.096:930(477.83:477–25) “20”

**АНДЖЕЙ ГАВРОНСЬКИЙ (1885–1927):
ВИЗНАЧНИЙ ПОЛІГЛОТ ТА ОРГАНІЗАТОР
СХОДОЗНАВЧИХ СТУДІЙ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ****Андрій КОЗИЦЬКИЙ**Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна
e-mail: kozyckyj@yahoo.com

Початковий період розвитку сходознавства у Львівському університеті пов'язаний із науковою та організаційною діяльністю визначного ученого-санскритолога та поліглота Анджея Гавронського (1885–1927). Учений, який сформувався як науковець у Львівському та Ляйпцизькому університетах, завдяки надзвичайним здібностям та наполегливому удосконаленню своїх вмінь, став одним із чільних сходознавців першої чверти ХХ ст.

Восени 1917 р. А. Гавронський очолив у Львівському університеті катедру порівняльної граматики індоєвропейських мов, яка згодом була перетворена на катедру порівняльного мовознавства та індоєвропейістики. У 1922–1923 рр. учений сприяв створенню ще двох кафедр, що займалися вивченням мови, культури та історії народів Сходу. Маючи виняткові здібності до вивчення мов (володів принаймні 56 мовами, разом із мертвими), науковець викладав санскрит, перську (фарсі) та старовірменську (грабар) мови. Під час роботи у Львівському університеті А. Гавронський написав перший польський підручник з вивчення санскриту.

Наукові зацікавлення А. Гавронського стосувалися, головню, історії давньоіндійської драми. Також учений досліджував хронологію та атрибутування основних пам'яток санскриту II–VII ст. У своїх студіях дослідник використовував стилеметричний метод, який розробив у 1880-х рр. німецький філолог Вільгельм Діттенбергер (1840–1906). Порівнюючи стильові характеристики, зокрема частоту вживання певних мовних конструкцій у давньоіндійських текстах, А. Гавронський аналізував обставини появи цих пам'яток літератури.

Учений брав активну участь у створенні Польського орієнталістичного товариства, став одним із ініціаторів заснування часопису “Орієнталістичний щорічник”, який редагував до кінця 1926 р. Також А. Гавронський перекладав філософські та поетичні тексти (Пауля Якуба Дойссена, Рабіндраната Тагора, Шандора Петефі, Омара Хаяма та ін.).

А. Гавронський вважається одним із засновників польського сходознавства. Його учнями були відомі науковці Єжи Курилович (1895–1978), Еугеніуш Слушкевіч (1901–1981), Станіслав Шайер (1899–1941), Зигмунт Рисевіч (1911–1954).

Ключові слова: Львівський університет, сходознавство, санскритологія, індіяністика, мовознавство.

Зародження сходознавчих студій у Львівському університеті міжвоєнного періоду стало наслідком подвижницької діяльності видатного мовознавця-поліглота, культуролога Анджея Гавронського (1885–1927). Учений, який очолив восени 1917 р. катедру порівняльного мовознавства та індоєвропейістики, у наступні роки сприяв створенню в університеті ще двох сходознавчих кафедр. Завдяки його зусиллям у Львові було створене Польське орієнталістичне товариство, яке в подальші роки відіграло роль організаційного центру для усього польського сходознавства міжвоєнного періоду.

Попри значні наукові заслуги, постать А. Гавронського порівняно слабо вивчена, а в українській історіографії взагалі залишається майже невідомою. Оглядові праці про життя та діяльність А. Гавронського написали його колеги-науковці Владислав Котвич¹, Станіслав Стасяк², Казимир Нітш³. У 1928 р. вийшла невелика брошура, що містила спогади про А. Гавронського, виголошені під час присвяченого пам'яті покійного урочистого засідання Наукового товариства у Львові, що відбулося 6 лютого 1928 р.⁴ Спогади про А. Гавронського також залишили його учні Євгеніуш Слушкевіч⁵ і Гелена Вільманова-Грабовська⁶, сестра науковця Софія Козаринова⁷. В українській історіографії особі А. Гавронського присвячені лише незначні публікації довідкового характеру⁸. Один із численних аспектів його наукової діяльності висвітлила Іраїда Галенко⁹.

Під час роботи над статтею використані архівні документи, які зберігаються у Архіві Польської Академії наук і Польської Академії мистецтв у Кракові, а також матеріали із фондів Державного архіву Львівської області.

Анджей Гавронський народився в Женеві в Швейцарії 20 червня 1885 р. у родині польських емігрантів. Він був первістком подружжя Францішка Равіти-Гавронського (1846–1930) та Антоніни Гавронської з Мілковських (1864–1944). Згодом у подружжя народилося ще троє дітей, сестра А. Гавронського стала письменницею, відомою під прізвиськом чоловіка – Софією Козариновою (1890–1992). Батько майбутнього науковця був істориком та письменником, напівукраїнцем за походженням (його мати походила із “руської” шляхетської

¹ Władysław Kotwicz, “Andrzej Gawroński. Życiorys – Note biographique,” *Rocznik Orientalistyczny*, IV, (1926): I–VII.

² Stanisław Stasiak, “Andrzej Gawroński jako indjanista,” *Rocznik Orientalistyczny*, IV, (1926): VIII–XXI.

³ Kazimierz Nitsch, “Andrzej Gawroński 1885–1927,” *Język Polski*, XII, (1927): 1–5; Kazimierz Nitsch, “Andrzej Gawroński 20.VI.1885–11.I.1927,” у книзі Kazimierz Nitsch, *Ze wspomnień językoznawcy*. (Kraków: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1960), 276–296.

⁴ *Pamięci Andrzeja Gawrońskiego*. (Lwów: Nakładem Towarzystwa Naukowego, 1928).

⁵ Eugenjusz Słuszkiewicz, “Wspomnienie o Andrzeju Gawrońskim w dziesięciolecie zgonu,” *Rocznik Orientalistyczny*, XII, (1936): 216–230.

⁶ Helena Willmanowa-Grabowska, “Przed dziesięciu laty. Garść wspomnień o Andrzeju Gawrońskim,” *Rocznik Orientalistyczny*, XII, (1936): 231–236.

⁷ Zofia Kozarynowa, “Andrzej Gawroński (1885–1927),” *Znak*, 6, (1982): 579–604.

⁸ Андрій Козицький, “Гавронський Анджей,” у книзі *Енциклопедія Львова*, ред. Андрій Козицький та Ігор Підкова, 1. (Львів: Літопис, 2007), 608–609; Андрій Козицький, “Гавронський Анджей,” у книзі *Сходознавство і візантологія в Україні в іменах: біобібліографічний словник*, упоряд. Елла Циганкова та Юрій Кочубей, (Київ: Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАНУ, 2011), 65; Андрій Козицький, Іраїда Галенко, “Гавронський Анджей,” у книзі *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка*, I. (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2011), 401.

⁹ Іраїда Галенко, “Професор Анджей Гавронський про роль емоцій у мові,” *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*, 15, (2006): 3–8.

родини Шостаковських)¹⁰. Мати А. Гавронського була учителькою французької мови та перекладачкою, донькою діяча польського незалежницького руху, письменника та публіциста Зигмунта Фортуната Мілковського (1824–1915), більш відомого під літературним псевдонімом Теодор Томаш Єж. У 1882 р. Ф. Гавронський спеціально приїхав до Женеви, яка у той час була важливим осередком польської політичної еміграції, для того, щоб познайомитися там із З. Ф. Мілковським, який згодом став його тестем.

У 1887 р. родина Гавронських переїхала зі Швейцарії до Варшави. Там батько майбутнього ученого займався літературною діяльністю, а мати, яка на гуманітарному відділенні Сорбонського університету здобула ліценціят, давала уроки французької мови. Оскільки родина відзначалися високим рівнем національної свідомості й не бажала віддавати сина до російської гімназії, у 1896 р. Гавронські перебралися до Галичини, де існувало польське шкільництво. Певний час А. Гавронський навчався у школі при учительській семінарії у Львові, якою керував відомий педагог та публіцист Люціян Татомір (1836–1901). Невдовзі родина переселилася до Перемишля, де мати майбутнього науковця відкрила приватний пансіонат для дівчат (був розташований за адресою пл. Ринок, 5). Протягом 1896–1899 рр. А. Гавронський навчався у польській Перемишльській гімназії (тепер Перший загальноосвітній лицей ім. Ю. Словацького)¹¹.

У 1899 р. родина переселилася до Львова, де Антоніна Гавронська відкрила новий пансіонат для дівчат (заклад працював у кількох кімнатах великого маєтку, що мав адресу вул. Панська, 5 (будинок не зберігся, тепер на його місці забудова вул. Богомольця). Через переїзд батьків, А. Гавронському довелося перевестися до львівської класичної гімназії ім. Франца Йосифа I (тепер у колишньому будинку гімназії при вул. Князя Романа, 5 розташований Науково-дослідний інститут Національного університету “Львівська Політехніка”), де він навчався у 1899–1903 рр.¹² У шкільні роки майбутній поліглот та науковець не відзначався особливими успіхами у навчанні, а в сьомому класі гімназії навіть мав переекзаменування із математики¹³. Точні та природничі науки молодого А. Гавронського зовсім не цікавили, у шкільні роки він захоплювався спортом (плаванням, веслуванням, кінною їздою), серед своїх однолітків славився фізичною силою. Водночас А. Гавронський демонстрував виняткову пам'ять та здібність до вивчення мов. Протягом перших двох років навчання у гімназії

¹⁰ Непоодинокі представники руської шляхетської родини Шостаковських гербу Лебідь із Київщини та Волині зафіксовані у реєстрах слухачів Києво-Могилянської академії XVIII–XIX ст. Див.: Максим Яременко, “Річпосполитська шляхта в Києво-Могилянській академії XVIII ст.,” *Соціум. Альманах соціальної історії*, 9, (2010): 40.

¹¹ Władysław Kotwicz, “Andrzej Gawroński”: I.

¹² Władysław Kotwicz, Śp. Andrzej Gawroński. Szkic życiowy, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, K III-19, j. 120, ark. 1.

¹³ Janusz Fedirko, “Fenomenalny multilingwista. Profesor Andrzej Gawroński (1885–1927),” *Almamater*, 100, (2008): 73.

у Перемишлі він самостійно вивчив іврит, опанувавши його настільки, що зміг вільно читати Книгу Псалмів у оригіналі. У тринадцятирічному віці А. Гавронський почав вивчати санскрит¹⁴. Знання європейських мов удосконалював під час подорожей із батьками до Швейцарії, Італії, Франції та Німеччини, які родина здійснювала щоліта. З окремих мовознавчих питань молодий А. Гавронський консультував у видатного мовознавця, професора Ягеллонського університету Жана Бодуена де Куртене (1845–1929), який був приятелем батька й бував у родини Гавронських удома.

На момент іспиту зрілості, який А. Гавронський здав 1903 р. у Львові, майбутній учений володів вісьмома іноземними мовами: французькою, німецькою, латинською, грецькою, івритом, санскритом, італійською, англійською. Також добре опанував шахи.

Змальовуючи характер молодого А. Гавронського сучасний польський дослідник Януш Федірко відзначає: “Мав характер лідера та велике почуття гумору зі сатиричним ухилом. У міркуваннях був рішучим, з великою легкістю оперував аргументами, завдяки чому без найменших клопотів накидав одноліткам свою волю”¹⁵. Поривчастий характер та схильність до жартів викликали періодичні конфлікти із учителями, в одному зі старших класів гімназії отримав незадовільну оцінку з поведінки, котра була умотивована так: “через вперте свавілля”¹⁶.

А. Гавронський у 1903 р. вступив до Львівського університету, де слухав лекцій професорів: індоєвропейста Густава Блятта (1858–1916), полоністів Вільгельма Бухнальського (1859–1938) та Романа Пілята, германіста Ріхарда Вернера (1854–1913), славіста Антонія Каліни (1846–1906), класичних філологів Станіслава Вітковського (1866–1950) та Броніслава Кручкєвича (1849–1918), істориків Людвіка Фінкеля (1858–1930) та Станіслава Закшевського (1873–1936), філософів Мсціслава Вартенберга (1868–1938) та Казимира Твардовського (1866–1938)¹⁷. Протягом дворічного навчання у Львівському університеті (1903–1905) А. Гавронський удосконалював своє знання санскриту, вивчив іспанську, португальську, вірменську та арабську мови. Займаючись у науковому семінарі Едварда Порембовича (1862–1937), А. Гавронський виконував доручені йому наукові завдання португальською мовою.

Виявляючи особливий інтерес до індоєвропейстики, за порадою Г. Блятта, А. Гавронський вирішив продовжити навчання у Ляйпцигу, де викладав тоді один із найвідоміших у світі мовознавців-індоєвропейців Ернст Віндіш (1844–1918), а також авторитетні представники школи молодограматиків Август Лескін (1840–1916) та Карл Бругманн (1849–1919). Протягом 1905–1906 років

---

¹⁴ Zofia Kozarynowa, “Andrzej Gawroński”: 581.

¹⁵ Janusz Fedirko, “Fenomenalny multilingwista”: 73.

¹⁶ Zofia Kozarynowa, “Andrzej Gawroński”: 580.

¹⁷ Władysław Kotwicz, “AndrzejGawroński”: I.

А. Гавронський навчався в Ляйпцизькому університеті, де відвідував лекції крім згаданих вище учених, також індолога Бруно Лінднера (1853–1930), індоевропеїста Германа Гірта (1865–1936) та германіста Едуарда Зіверса (1850–1932). Завдяки тонкому слухові та винятковій пам'яті молодий студент швидко опанував найбільші тонкощі вимови. Німецькі професор запрошували А. Гавронського на свої наукові семінари для того, аби він слугував своєрідним еталоном вимови для інших студентів.

У 1906 р. у двадцятидворічному віці А. Гавронський захистив докторат на тему порівняльного аналізу класичних санскритських текстів: п'єси *Мріччхакатіка* (“Глиняний возик”) давньоіндійського драматурга Шудраки та роману *Дашакумарачаріта* (“Пригоди десяти принців”) давньоіндійського поета Дандіна¹⁸. Аналізуючи обидва твори, А. Гавронський порівняв їх лексику, а також специфіку та частотність уживання певних граматичних форм. Кут огляду проблеми був для свого часу революційним, оскільки молодий науковець взявся за порівняльний аналіз творів цілком відмінних жанрів – театральної п'єси та роману.

Після дворічного перебування у Ляйпцигу, зважаючи на погіршення здоров'я, молодий мовознавець змушений був повернутися до Галичини, де оселився в родинному маєтку Лозіна поблизу Львова (тепер с. Лозино Яворівського району Львівської області). Там А. Гавронський провів наступні два роки, присвятивши час самоосвіті¹⁹.

Завдяки родинним зв'язкам, улітку 1909 р. А. Гавронського запросили на роботу до Ягеллонського університету в Кракові, де після смерті 18 квітня 1909 р. відомого індолога Леона Маньковського (1853–1909), з'явилася вакансія на кафедрі санскриту. Протегували молодому науковцеві професори Ягеллонського університету: класичний філолог Казимеж Моравський (1852–1925) та мовознавець-індоевропеїст Ян Міхал Розвадовський (1867–1935). Антоніна Гавронська, яка була знайома із обома ученими, попросила їх, щоб вони розглянули кандидатуру її сина на заміщення вакантної посади²⁰. Під час співбесіди А. Гавронський виявив настільки глибокі знання та фахові вміння, що керівництво Ягеллонського університету одразу погодилося взяти його на роботу. Однак для того, аби А. Гавронський міг обійняти катедру, йому потрібно було габілітуватися. К. Моравський посприяв у тому, щоб молодий науковець отримав дворічну міністерську габілітаційну стипендію.

До габілітації А. Гавронський готувався у Ляйпцигу, одночасно продовжуючи свої студії давньоіндійської п'єси *Мріччхакатіка* Шудраки. Результатом його

¹⁸ Andrzej Gawroński, *Sprachliche Untersuchungen über das Mṛcchakaṭika und das Daśakumāracarita: Inaugural-Dissertation der Hohen Philosophischen Fakultät der Universität Leipzig zur Erlangung der Doktorwürde*. (Leipzig: Druck Von G. Kreysing, 1907).

¹⁹ Władysław Kotwicz, Śp. Andrzej Gawroński. Szkic życiowy, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, K III-19, j. 120, ark. 1.

²⁰ Zofia Kozarynowa, “Andrzej Gawroński”: 584–585.

досліджень став словник усіх діалектів, які зустрічаються в цьому творі, що, утім, так й залишився у рукописі²¹. Підготовані передмова та коментарі до цього словника, склали згодом левову частку його габлітаційної роботи “На полях Мріччхакатіки” (*Am Randedes Mecchakaioika*).

Протягом наукового стажування в Німеччині він періодично їздив до Венеції, поблизу котрої відвідував вірменський монастир мхітаристів на о. Сан-Лазаро-дель-Армені. Під час цих поїздок учений удосконалював свої знання вірменської, а також працював у монастирській бібліотеці, яка володіє однією із найбільших в Європі колекцій східних рукописів, зокрема індійських.

Під час стажування в Німеччині молодий науковець захворів на туберкульоз легенів. Хвороба могла бути спричинена строгим місячним постом та сильною простудою, котрі А. Гавронський пережив саме тоді.

Через погіршення стану здоров'я А. Гавронського, габлітація відбулася лише у березні 1912 р. в Ягеллонському університеті. Як згадувала сестра ученого, габлітаційну лекцію “Трансцедентальний характер індусів як тло ставлення людини до природи в санкритській літературі” той прочитав попри 40-градусну температуру та лихоманку²². До складу комісії, яка оцінювала професійну кваліфікацію А. Гавронського, спеціально запросили відомого чеського індолога із Карлового університету у Празі Йозефа Зубатого (1855–1931).

Зважаючи на поганий стан здоров'я, одразу ж після габлітації А. Гавронський змушений був виїхати для оздоровлення до Австрії. Протягом другої половини 1912 р. та першої половини 1913 р. науковець жив у гірському санаторії в австрійському Тиролі. Восени наступного 1913 р., учений повернувся до Кракова, де почав працювати доцентом Ягеллонського університету. Удосконалюючи свої знання санскриту та перської, учений взявся вивчати турецьку, угорську та литовську мови. У 1916 р. А. Гавронський став надзвичайним професором староіндійської філології Ягеллонського університету²³. Потреба лікування періодично змушувала його виїжджати за кордон. Під час лікування у Італії, учений продовжував студії в бібліотеці монастиря мхітаристів на о. Сан-Лазаро-дель-Армені.

У 1916 р. колишній учитель А. Гавронського із Ляйпцизького університету Е. Віндіш написав листа до Ягеллонського університету та висловив побажання, аби його колишній учень заступив після нього катедру індології в Ляйпцигу. Е. Віндіш дуже високо оцінював знання молодого науковця, називаючи А. Гавронського найкращим серед своїх учнів²⁴.

---

²¹ Stanisław Stasiak, “Andrzej Gawroński jako indjanista”: XI.

²² Zofia Kozarynowa, “Andrzej Gawroński”: 586–587.

²³ Kinga Maciuszak, “Z historii orientalistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim,” *Alma mater*, 120–121, (2009): 141.

²⁴ Helena Willman-Grabowska, “Indianistyka w Polsce i studia jej pokrewne,” у книзі *Szkice z dziejów polskiej orientalistyki*, red. Stefan Strelcyn, (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1957), 245.

Восени 1917 р. А. Гавронського запросили до Львівського університету. Запрошення було пов'язане зі смертю 17 вересня 1916 р. професора катедри порівняльної граматики індоевропейських мов Г. Блятта, який був першим вчителем санскриту А. Гавронського. Спеціально для А. Гавронського вакантну катедру трансформували в катедру порівняльного мовознавства та індоевропеїстики. Ухвалу відкрити у Львівському університеті катедру сходознавства офіційно прийняли 18 вересня 1918 р.²⁵ Утім, через розпад Австро-Угорської імперії та подальші політичні політичні пертурбації, розпочати викладання на цій кафедрі А. Гавронський зміг лише восени 1920 р.

А. Гавронський приїхав до Львова наприкінці літа 1918 р. У листопаді того ж року науковець взяв участь в польсько-українській боротьбі за Львів. Визнаний непридатним до муштрованої служби, А. Гавронський виконував обов'язки зв'язківця між польськими підрозділами. Під час одного із завдань він потрапив під український обстріл, змушений був утікати і настільки виснажився, що зовсім втративши сили, кілька годин пролежав у снігу у Стрийському парку, перш ніж прийшов до себе²⁶. Судячи із опису, ця подія могла мати місце 17 листопада 1918 р., під час третього українського штурму школи кадетів (тепер – Національна академія сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного при вул. Героїв Майдану, 32), оскільки саме під час цих боїв у Стрийському парку лежав сніг. Опісля науковця перевели на службу до редакції часопису “Побудка”, котрий видавало польське військово командування у Львові. Визнанням військових заслуг А. Гавронського стало його внесення до офіційних списків учасників “оборони Львова”²⁷.

Під час боїв у Львові А. Гавронський захворів на “іспанський” грип, хворобу котра тоді була смертельно небезпечною. Перебіг захворювання ускладнився важким запаленням легенів. На думку лікарів стан хворого був безнадійний, тому відомий львівський терапевт Леслав Глузінський (1858–1932), який лікував ученого, викликав до Львова його батьків. Наприкінці грудня 1918 р. стан хворого трохи покращився, й мати змогла забрати А. Гавронського до Вісли (тепер місто Цешинського повіту Сілезького воєводства, Польща) – села розташованого у Цешинському Бескиді, котре від кінця XIX ст. славилося як курортна місцевість. Після відпочинку у Віслі А. Гавронський отримав у Львівському університеті тримісячну відпустку, щоб покращити здоров'я.

Навесні 1919 р. А. Гавронський повернувся до Львова. У 1920 р. він отримав посаду звичайного професора індоевропейського мовознавства та індійської

---

²⁵ Особові та пенсійні справи професорсько-викладацького складу і службовців, Державний архів Львівської області, ф. 26 (Львівський університет), оп. 5, спр. 334, арк. 5, 27.

²⁶ Władysław Kotwicz, Śp. Andrzej Gawroński. Szkic życiowy, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, K III-19, j. 120, ark. 4.

²⁷ Obrona Lwowa 1–22 listopada 1918. T. 3. Organizacja listopadowej obrony Lwowa. Ewidencja uczestników walk. Lista strat. (Lwów: Nakładem Towarzystwa Badań Historii obrony Lwowa i województw południowo-wschodnich, 1939), 544.

філології Львівського університету. Читав курси санскриту, історії давньоіндійської театральної драми, староіндійської філології, порівняльної граматики індоєвропейських мов. У 1922/1923 навчальному році до курсів, які викладав А. Гавронський, додалися перська (фарсі) та старовірменська мови²⁸.

Головною сферою інтересів професора А. Гавронського під час його роботи у Львівському університеті була санскритологія²⁹. У своїх студіях науковець застосував новаторський стилеметричний метод, який у 1880-х рр. розробив німецький філолог Вільгельм Діттенбергер (1840–1906). Порівнюючи стилеві характеристики, зокрема частоту вживання певних мовних конструкцій у давньоіндійських текстах, А. Гавронський намагався реконструювати обставини появи цих пам'яток літератури та їх ймовірні джерела. Кілька праць А. Гавронський присвятив визначенню хронології головних праць літератури на санскриті II–V ст.³⁰ У 1921 р. учений видав невелику монографію, присвячену джерелам ранньої індійської драми³¹, а 1922 р. – працю про поему давньоіндійського поета-філософа I–II ст. та проповідника буддизму Ашвагосі *Саундарананда* (“Про Нанду і Сундарі”)³². Цікавою дослідницькою проблемою, що підняв учений, були пошуки староіндійських мотивів у турецькій та угорській літературі. Велика частина досліджень А. Гавронського не була опублікована за життя й залишилася у рукописах.

Крім наукових студій учений перекладав. За твердженням його учня Е. Слушкевича, в 1914 р. А. Гавронський переклав польською мовою “Нарис індійської філософії” німецького санскритолога Якуба Дойссена (1845–1919)³³. Книга вийшла у Львові без зазначеного імені перекладача, хоча крім перекладу А. Гавронський підготував до тексту широкі коментарі та додатки³⁴. Так само анонімно в 1924 р. у Варшаві побачив світ переклад філософського трактату бенгальського письменника Рабіндраната Тагора, який виконав А. Гавронський³⁵.

---

²⁸ *Program wykładów w III trymestrze roku akademickiego 1922/1923.* (Lwów: Uniwersytet Lwowski, 1923), 20.

²⁹ Edward Hamilton Johnston, “Andrzej Gawroński and Sanskrit Textual Criticism,” *Rocznik Orientalistyczny*, XII, (1936): 209–215.

³⁰ Andrzej Gawroński, “Cleanings from Asvaghāsa’s *Buddhacarita*,” *Rocznik Orientalistyczny*, I, (1914): 1–42; Andrzej Gawroński, “The *digvijaya* of Radhu and some connected problems,” *Rocznik Orientalistyczny*, I, (1914): 43–82; Andrzej Gawroński, “Bindusara Māurya,” *Rocznik Orientalistyczny*, II, (1919): 21–25; Andrzej Gawroński, *Studies about the Sanskrit Buddhist Literature*. (Kraków: Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności, 1919).

³¹ Andrzej, Gawroński, *Notes sur Lessour ces de Quelques Drames Indiens*. (Kraków: Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności, 1921).

³² Andrzej Gawroński, *Notes on the Sāundarananda*. (Kraków: Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności, 1921).

³³ Eugenjusz Słuszkiewicz, “Wspomnienie o Andrzeju Gawrońskim”: 218.

³⁴ Paweł Deussen, *Zarys filozofii indyjskiej z dodatkiem: O filozofii Wedanty i jej stosunku do metafizyki zachodniej*. (Lwów: Polskie Towarzystwo Filozoficzne, 1914).

³⁵ Rabindranath Tagore, *Sādhanā. Urzeczywistnienie życia / Przekład z angielskiego dokonany z upoważnienia autora z dodatkiem i objaśnieniami tłumacza*. (Warszawa: Instytut wydawniczy “Biblioteka Polska”, 1924).

До цього тексту було долучено майже 80 сторінок детальних коментарів перекладача. Двома роками пізніше в серії популярної літератури “Східня бібліотека”, котру незадовго перед тим спільно заснували у Львові Польське орієнталістичне товариство та Національний інститут ім. Оссолінських, вийшла книга перекладів А. Гавронського з санскриту³⁶.

Багато уваги А. Гавронський приділяв розширенню сходознавчих студій у Львівському університеті. Ще в липні 1919 р. спільно із кількома іншими професорами Львівського університету А. Гавронський склав “Меморіал філологічного відділення Університету Яна Казимира для Міністерства віровизнань і громадської освіти в справі утворення окремого, рівнозначного відділенню, студіюму східних мов”³⁷. Тоді, зважаючи на фінансову скруту, пропозиція залишилася без відповіді. Однак, уже в 1922 р., завдяки зусиллям А. Гавронського, а також професорів Константи Хилінського (1881–1939) та Яна Чекановського (1882–1965), в університеті з’явилася катедра філології Близького Сходу. Очолити її запросили визначного арабіста Зигмунта Смогожевського (1884–1931). У 1923 р. у Львівському університеті була створена третя сходознавча катедра – філології Далекого Сходу, котру очолив Владислав Котвич (1872–1944). Існує погляд, що відкриття у Львівському університеті аж трьох сходознавчих кафедр А. Гавронський завдячував особистим знайомствам у міністерстві віросповідань та громадської освіти. Учений підтримував дружні стосунки із директором департаменту міністерства Станіславом Міхальським (1865–1949) та начальником відділу науки та вищої школи Фаустином Дзіком (1892–1962), які сприяли ініціативам А. Гавронського, щодо розвитку сходознавчих студій у Львівському університеті³⁸.

А. Гавронський став одним із ініціаторів створення Польського орієнталістичного товариства, яке було засноване у Львові весною 1922 р.³⁹ Статут товариства затверджено рескриптом Львівського воєводства 28 травня 1922 р., офіційними засновниками значилися А. Гавронський, Я. Чекановський і З. Смогожевський⁴⁰. Засновники товариства планували, що його головою стане відомий сходознавець із Кракова Тадеуш Ковальський (1889–1948). Однак, як можна судити із листа Т. Ковальського до А. Гавронського від 28 листопада 1922 р., вчений із Ягеллонського університету цієї пропозиції не прийняв⁴¹.

³⁶ *Wybrane pieśni epiczne: Aśwaghosza / Przekład z sanskrytu Andrzeja Gawrońskiego*. (Lwów: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1926).

³⁷ Orientalistyka w Polsce Odrodzonej (od 1918). Referat oraz uwagi w dyskusji 1953, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, K III-7, j. 13, ark. 12.

³⁸ Zofia Kozarynowa, “Andrzej Gawroński”: 596.

³⁹ Leszek Cyrzyk, “Historia Polskiego Towarzystwa orientalistycznego (Z okazji jubileuszu 60-lecia PTO),” *Przegląd Orientalistyczny*, 1–4, (1983): 3.

⁴⁰ *Słownik polskich towarzystw naukowych. T. I. Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce*, red. Barbara Sordyłowa, (Warszawa: Polska Akademia Nauk, 2004), 268.

⁴¹ Materiały działalności Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego (1927–1939), Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, K III-4, j. 179; “Polskie Towarzystwo Orientalistyczne,” *Rocznik Orientalistyczny*, II, (1919): 336–338.

Зважаючи на це, першим головою Польського орієнталістичного товариства став А. Гавронський. У 1923 р. через погіршення стану здоров'я науковець змушений був залишити цей пост, і його наступником обрали В. Котвича.

До кінця 1926 р. А. Гавронський був науковим редактором “Орієнталістичного щорічника”. Перший том цього видання з’явився 1915 р. у Кракові, а далі щорічник виходив друком у Львові, від 1924 р. ставши органом Польського орієнталістичного товариства⁴².

У 1925 р. катедру, яку очолював А. Гавронський, розділили на дві нові: порівняльного індоевропейського мовознавства та індійської філології, які згодом очолили, відповідно, Єжи Курилович (1895–1978) та Стефан Стасяк (1884–1962)⁴³. А. Гавронський, натомість, отримав річну творчу відпустку. Він мав намір використати її, щоб лікуватися та удосконалити свої знання вірменської мови. Польський сходознавець Мар’ян Левіцький (1908–1955), який в другій половині 1920-х рр. навчався у Львівському університеті, твердив, що повернувшись із відпустки, А. Гавронський мав задум створити для себе у Львівському університеті катедру вірменської мови та літератури⁴⁴.

На початку 1925 р. А. Гавронський виїхав до Франції, де мешкав почасти у Бретані (на курорті Порт Навало в Арзоні та на півострові Кіберон), почасти у Парижі. Перебуваючи в Парижі, А. Гавронський вивчав колекції східних рукописів у Національній бібліотеці Франції, вступив до “Лінгвістичного товариства” (*Société de Linguistique*) та “Азійського товариства” (*Société Asiatique*). Під час перебування у Бретані учений переклав 54 рубаяти Омара Хаяма.

До Львова із Франції А. Гавронський повернувся наприкінці червня 1926 р. у зв’язку із габілітацією одного зі своїх учнів. Літо 1926 р. учений провів в Юзефові (місто Мазовецького воєводства, тепер входить до Варшавської агломерації, Польща), де тоді мешкали його батьки. Там учений працював над завершенням перекладу віршів Омара Хаяма. Протягом листопада–грудня 1926 р. А. Гавронський перебував у Львові, займався справами Інституту орієнталістики та “Орієнталістичного щорічника”. На Різдвяні свята виїхав до батьків. Помер у ніч проти 11 січня 1927 р. в Юзефові, де й був похований.

Помітна частина наукового спадку А. Гавронського була видана вже посмертно. Зібрання мовознавчих праць дослідника вийшло в 1928 р.⁴⁵ Підручник санскриту, рукопис якого підготував А. Гавронський, з’явився друком у 1932 р. у Кракові⁴⁶, а після Другої світової війни двічі перевидавався в Любліні (1978 і

---

⁴² Włodzimierz Zajęczkowski, “Orientalistyka polska w latach 1918–1968,” *Przegląd Orientalistyczny*, 1, (1983): 44.

⁴³ Ibid. 41.

⁴⁴ Orientalistyka w Polsce Odrodzonej (od 1918). Referat oraz uwagi w dyskusji 1953, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, K III-7, j. 13, ark. 10.

⁴⁵ Andrzej Gawroński, *Szkice językoznawcze*. (Warszawa–Kraków–Lublin–Łódź–Poznań–Wilno–Zakopane: Gebethner & Wolff, 1928).

⁴⁶ Andrzej Gawroński, *Podręcznik sanskrytu. Gramatyka – wypisy – objaśnienia – słownik*. (Kraków: Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności, 1932).

1985) і двічі – у Варшаві (2004 і 2009). Так само вже після Другої світової війни вийшла друком праця А. Гавронського про початковий період розвитку індійської драми⁴⁷.

У 1930 р. вийшли переклади вибраних віршів Шандора (Александра) Петефі, які виконав учений⁴⁸. Ще однією роботою А. Гавронського, яка вийшла друком лише по його смерті, став переклад рубайятів Омара Хаяма “Вибрані чотиривірші Омара Хаяма”. Велику наукову передмову до цього видання підготував Т. Ковальський. Про свою працю над передмовою Т. Ковальський писав 25 лютого 1933 р. у приватному листі до знаного чеського філолога-іраніста Яна Рипки (1886–1968)⁴⁹. Книга вийшла у Львові в серії “Східня бібліотека”⁵⁰.

А. Гавронський володів принаймні 57 мовами, на 40 із яких писав⁵¹. Утім, існують свідчення, що читати він міг сотнею мов. У його приватній бібліотеці, яку він заповів Львівському університетові, були книжки понад 60 мовами. Як стверджував його учень Е. Слушкевич, більшість книжок містила зроблені рукою А. Гавронського посторінкові маргіналиї тими мовами, якими вони були надруковані. Приватна бібліотека А. Гавронського становила значну цінність, вона було окремо згадана в складеному 28 серпня 1945 р. Меморіалі Комісії експертів у справі передачі Польського культурного надбання у Львові при культурно-освітньому відділі Союзу польських патріотів у Львові, яким польська сторона визначала ті культурні цінності, які на її думку першочергово мали бути вивезені зі Львова до Польщі⁵².

Найвідомішими вихованцями А. Гавронського у Львівському університеті стали сходознавець-індолог Еугеніуш Слушкевич (1901–1981) та відомий мовознавець Єжи Курилович (1895–1978). Є. Курилович вивчав санскрит під керівництвом А. Гавронського⁵³, а від 1925 р. працював асистентом катедри, яку очолював учений. А. Гавронський був керівником габлітації Станіслава

⁴⁷ Andrzej Gawroński, *Początki dramatu indyjskiego a sprawa wpływów greckich. Z wstępem, uwagami i streszczeniem francuskim E. Słuszkiewicza*. (Kraków: Komisja Orientalistyki, 1946).

⁴⁸ Aleksander Petöfi, *Poezje wybrane / Z węgierskiego przełożył Andrzej Gawroński*. (Kraków: Towarzystwo Polsko-Węgierskie, 1930).

⁴⁹ *Korespondencja Tadeusza Kowalskiego z Janem Rypką i Bedřichem Hroznym / Opracowali Ewa Dziurzyńska, Marek Ďurčanský, Paweł Koderka*. (Kraków: Polska Akademia Umiejętności, Archiwum Nauki PAN i PAU, Archiv Akademie Věd České Republiky, 2007), 151. Згодом Т. Ковальський переробив підготовлену передмову в окрему працю, котра була опублікована як наукова стаття. Див.: Tadeusz Kowalski, *Na szlakach islamu. Szkice z historii kultury ludów muzułmańskich*. (Kraków: Wydawnictwo Gebetner i Wolf, 1935), 123–183.

⁵⁰ *Wybrane czterowiersze Omara Chajama / Przełożył z oryginału perskiego Andrzej Gawroński*. (Lwów: Wydawnictwo Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich, 1933).

⁵¹ Eugeniusz Słuszkiewicz, “Wspomnienie o Andrzeju Gawrońskim w dziesięciolecie zgonu”: 219.

⁵² Maciej Matwijów, *Walka o lwowskie dobra kultury w latach 1945–1948*. (Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum, 1996), 194.

⁵³ Особові та пенсійні справи професорсько-викладацького складу і службовців, Державний архів Львівської області, ф. 26, оп. 5, спр. 1023, арк. 65.

Шайєра (1899–1941), яка відбулася у Львівському університеті в червні 1924 р. (цей учений згодом став засновником сходознавчих студій у Варшавському університеті)⁵⁴. До грона учнів А. Гавронського також зараховують індолога Зигмунта Рисєвіча (1911–1954).

Барвисту та яскраву характеристику А. Гавронського залишив його колега з Львівського університету В. Котвич: “Від самого дитинства його розум був зосередженим, мислячим і самостійним. Незламне почуття обов’язку в нього було вродженим. Критичний погляд на світ дуже розвинутий. З часом проявилася інтуїтивне розуміння людей, здатність розбиратися у людських характерах та душах. Тут містилася його головна вада, – він був безапеляційний у судженнях, через що відштовхнув від себе багатьох. Відзначався гострою дотепністю, при цьому будучи неймовірно відважним. Там, де йому траплялися здібні, працьовиті люди – допомагав та безмежно старався розвинути ці риси, не шкодуючи ані своїх сил, ані праці. Безкомпромісним був головно для самого себе. Не вимагаючи для себе самого нічого, працював у таких скромних умовах, які межували з аскетизмом. Цілими місяцями працював у самотності та мовчанні. Однак умів скористатися перевагами самотності. У одному зі своїх листів виловив думку, що “самотність вчить альтруїзму”.

Чудовим стилем та літературним талантом умів оживити будь-яку працю, що виходила з-під його пера, починаючи від листів й завершуючи статтями та студіями, навіть найбільш сухими та абстрактними. Чи то писав про “Викладання класичних мов у школі”, чи про “Використання прийменника *для*”, чи про “Велику літеру”, – скрізь умів пов’язати зміст, навіть такий, що на перший погляд міг би здаватися нейтральним, із сьогоднішнім життям, забарвити оповідь жартом, або підрізати безпощадним зауваженням, зробити його живим й цікавим для читача”⁵⁵.

---

⁵⁴ Ananiasz Zajaczkowski, “Stanisław Schayer jako organizator orientalistyki warszawskiej (8.V.1899–1.XII.1941),” у книзі *Szkice z dziejów polskiej orientalistyki*, red. Stefan Strelcyn, (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1957), 43.

⁵⁵ Władysław Kotwicz, Śp. Andrzej Gawroński. Szkic zyciowy, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, K III-19, j. 120, ark. 3.

**ANDRZEJ GAWROŃSKI (1885–1927):
OUTSTANDING POLYGLOT AND ORGANIZER OF THE ORIENTAL
STUDIES AT THE UNIVERSITY OF L'VIV**

Andrij KOZYCKYJ

The Ivan Franko National University of Lviv,
The Chair of Modern and Contemporary History of Foreign Countries
1 Universytetska str., Lviv 79000, Ukraine
e-mail: kozyckyj@yahoo.com

The initial period of Oriental Studies at the University of L'viv is closely associated with scientific and organizational activity of outstanding scientist and polyglot Andrzej Gawroński (1885–1927). He emerged as a scientist at the University of L'viv and University of Leipzig, his teachers were well known Sanskrit scholars Gustaw Blatt (1858–1916) and Ernst Windisch (1844–1918), as well as authoritative representatives of the Neogrammarian Scholl August Leskien (1840–1916) and Karl Brugmann (1849–1919). The extraordinary abilities and persistent improvement of his skills allowed A. Gawroński become one of the leading European Orientalist of the first quarter of the 20th century.

In the years 1912–1917 A. Gawroński took the chair in the Department of Sanskrit Philology at the Jagiellonian University in Krakow. In the autumn of 1917 scientist headed Department of Contrastive Linguistics at the University of L'viv. Later he contributed to the establishing at the University of L'viv of two departments of the Oriental Studies. On the initiative of A. Gawroński at the University of L'viv as well was established Institute of Oriental Studies. This Institute united the departments and lectures of Oriental Studies (after the death of A. Gawroński the institute was named by him). A. Gawroński have an exceptional knowledge of foreign languages (at least he speak in 56 languages, including extinct languages). At University of L'viv he gave lectures of Sanskrit, Persian (Farsi) and Classical Armenian (Grabar). During his work at University of L'viv A. Gawroński wrote first Polish handbook of Sanskrit.

Scientific interests of A. Gawroński concerned the history of the Ancient Indian drama. The scholar also studied chronology of the main Sanskrit texts of II–VII centuries. In his researches A. Gawroński used the Stylometry method, developed in 1880s by the German philologist Wilhelm Dittenberger (1840–1906). A. Gawroński was the author of numerous publications. Premature death at the age of 41 did not allow scientist to complete a significant part of his studies. Some books of A. Gawroński were issued only after his death.

A. Gawroński paid much attention to the organization of scientific studies and popularization of the history and culture of the East. The scholar took part in the established of the Polish Oriental Society, which was founded in L'viv in May 1922. He also became one of the initiators of Oriental Studies magazine “Rocznik Orientalistyczny” (Annual of The Oriental Studies), as well as was his editor until 1926. A. Gawroński translated in Polish philosophical and poetic texts (Paul Jakob Deussen, Rabindranath Tagore, Sándor Petőfi, Omar Khayyam etc.).

A. Gawroński is considered one of the founders of Polish Oriental studies. His students was Jerzy Kuryłowicz (1895–1978), Eugeniusz Słuszkiewicz (1901–1981), Stanisław Schayer (1899–1941), Zygmunt Rysiewicz (1911–1954).

Key words: University of L'viv, Oriental Studies, Sanskritology, Indian Studies, Philology.

REFERENCES

- Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, K III-4, j. 13 (Orientalistyka w Polsce Odrodzonej (od 1918). Referat oraz uwagi w dyskusji 1953); j. 120 (Władysław Kotwicz. Materiały działalności wydawniczej); j. 179 (Materiały działalności Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego (1927–1939).
- Cyrzyk Leszek, "Historia Polskiego Towarzystwa orientalistycznego (Z okazji jubileuszu 60-lecia PTO)," *Przegląd Orientalistyczny*, 1–4, (1983): 3–9.
- Derzhavnyj arhiv L'vivs'koyi oblasti, f. 26 (L'vivs'kyj universytet), op. 5 (Osobovi ta pensijni spravy profesor's'ko-vykladac'kogo skladu i sluzbovciv), spr. 334; spr. 1023.
- Deussen Paweł, *Zarys filozofii indyjskiej z dodatkiem: O filozofii Wedanty i jej stosunku do metafizyki zachodniej*. (Lwów: Polskie Towarzystwo Filozoficzne, 1914).
- Fedirko Janusz, "Fenomenalny multilingwista. Profesor Andrzej Gawroński (1885–1927)," *Almamater*, 100, (2008): 73–79.
- Galenko Irayida, "Profesor Andrzej Gavrons'kyj pro rol' emocij u movi," *Visnyk L'vivs'kogo universytetu. Seriya inozemni movy*, 15, (2006): 3–8.
- Gawroński Andrzej, "Bindusara Māurya," *Rocznik Orientalistyczny*, II, (1919): 21–25.
- Gawroněski Andrzej, *Notes sur Lessour ces de Quelques Drames Indiens*. (Kraków: Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności, 1921).
- Gawroński Andrzej, "Cleanings from Asvaghāsa's Buddhacarita," *Rocznik Orientalistyczny*, I, (1914): 1–42.
- Gawroński Andrzej, "The Digvijaya of Radhu and Some Connected Problems," *Rocznik Orientalistyczny*, I, (1914): 43–82.
- Gawroński Andrzej, *Notes on the Sāundarananda*. (Kraków: Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności, 1921).
- Gawroński Andrzej, *Początki dramatu indyjskiego a sprawa wpływów greckich. Z wstępem, uwagami i streszczeniem francuskim E. Szuszkiewiczza*. (Kraków: Komisja Orientalistyki, 1946).
- Gawroński Andrzej, *Podręcznik sanskrytu. Gramatyka – wypisy – objaśnienia – słownik*. (Kraków: Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności, 1932).
- Gawroński Andrzej, *Sprachliche Untersuchungen über das Mṛcchakaṭika und das Daśakumāracarita: Inaugural-Dissertation der Hohen Philosophischen Fakultät der Universität Leipzig zur Erlangung der Doktorwürde*. (Leipzig: Druck Von G. Kreysing, 1907).
- Gawroński Andrzej, *Studies about the Sanskrit Buddhist Literature*. (Kraków: Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności, 1919).
- Gawroński Andrzej, *Szkice językoznawcze*. (Warszawa–Kraków–Lublin–Łódź–Poznań–Wilno–Zakopane: Gebethner & Wolff, 1928).
- Johnston Edward Hamilton, "Andrzej Gawroński and Sanskrit Textual Criticism," *Rocznik Orientalistyczny*, XII, (1936): 209–215.
- Korespondencja Tadeusza Kowalskiego z Janem Rypką i Bedřichem Hroznym / Opracowali Ewa Dziurzyńska, Marek Ďurčanský, Paweł Kodera*. (Kraków: Polska Akademia Umiejętności, Archiwum Nauki PAN i PAU, Archiv Akademie Véd České Republiky, 2007).
- Kotwicz Władysław, "Andrzej Gawroński. Życiorys – Note biographique," *Rocznik Orientalistyczny*, IV, (1926): I–VII.

- Kowalski Tadeusz, *Na szlakach islamu. Szkice z historii kultury ludów muzułmańskich*. (Kraków: Wydawnictwo Gebetner i Wolf, 1935).
- Kozarynowa Zofia, "Andrzej Gawroński (1885–1927)," *Znak*, 6, (1982): 579–604.
- Kozyckyj Andrij, "Gavróns'kyj Andzhej," *Encyklopediya L'vova*, Ed. by Andrij Kozyckyj and Ihor Pidkova, 1. (L'viv: Litopys, 2007), 608–609.
- Kozyckyj Andrij, "Gavróns'kyj Andzhej," *Skhodoznavstvo I vizantologiya v Ukrayini v imenakh: bibliografichnyj slovnyk*, Ed. By Ella Cygankova and Yuriy Kochubej. (Kyiv: Instytut shodoznavstva im. A. Yu. Kryms'kogo NANU, 2011), 65.
- Kozyckyj Andrij, Irayida Galenko, "Gavróns'kyj Andzhej," *Encyclopedia. L'vivs'kyj nacional'nyj universytet imeni Ivana Franka: v 2-h t.*, 1. (L'viv: L'vivs'kyj nacional'nyj universytet imeni Ivana Franka, 2011), 401.
- Maciuszak Kinga, "Z historii orientalistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim," *Alma mater*, 120–121, (2009): 138–143.
- Matwijów Maciej, *Walka o lwowskie dobra kultury w latach 1945–1948*. (Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum, 1996).
- Nitsch Kazimierz, "Andrzej Gawroński 1885–1927," *Język Polski*, XII, (1927): 1–5.
- Nitsch Kazimierz, *Ze wspomnień językoznawcy*. (Kraków: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1960).
- Obrona Lwowa 1–22 listopada 1918. T. 3. Organizacja listopadowej obrony Lwowa. Ewidencja uczestników walk. Lista strat. (Lwów: Nakładem Towarzystwa Badań Historii obrony Lwowa i województw południowo-wschodnich, 1939).
- Pamięci Andrzej Gawrońskiego*. (Lwów: Nakładem Towarzystwa Naukowego, 1928).
- Petőfi Aleksander, *Poezje wybrane / Z węgierskiego przełożył Andrzej Gawroński*. (Kraków: Towarzystwo Polsko-Węgierskie, 1930).
- "Polskie Towarzystwo Orientalistyczne," *Rocznik Orientalistyczny*, II, (1919): 336–338.
- Program wykładów w III trymestrze roku akademickiego 1922/1923*. (Lwów: Uniwersytet Lwowski, 1923).
- Rabindranath Tagore, *Sādhana. Urzeczywistnienie życia / Przekład z angielskiego dokonany z upoważnienia autora z dodatkiem i objaśnieniami tłumacza*. (Warszawa: Instytut wydawniczy "Biblioteka Polska", 1924).
- Słownik polskich towarzystw naukowych. T. I. Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce*, red. Barbara Sordyłowa, (Warszawa: Polska Akademia Nauk, 2004).
- Słuszkiewicz Eugenjusz, "Wspomnienie o Andrzeju Gawrońskim w dziesięciolecie zgonu," *Rocznik Orientalistyczny*, XII, (1936): 216–230.
- Stasiak Stanisław, "Andrzej Gawroński jako indjanista," *Rocznik Orientalistyczny*, IV, (1926): VIII–XXI.
- Willman-Grabowska Helena, "Indianistyka w Polsce i studia jej pokrewne," *Szkice z dziejów polskiej orientalistyki*, red. Stefan Strelcyn, (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1957), 245.
- Willmanowa-Grabowska Helena, "Przed dziesięciu laty. Garść wspomnień o Andrzeju Gawrońskim," *Rocznik Orientalistyczny*, XII, (1936): 231–236.
- Wybrane czterowiersze Omara Chajama / Przełożył z oryginału perskiego Andrzej Gawroński*. (Lwów: Wydawnictwo Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich, 1933).
- Wybrane pieśni epiczne: Aśwaghosza / Przekład z sanskrytu Andrzeja Gawrońskiego*. (Lwów: Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1926).

- Yaremenko Maksym, “Richpospolyts’ka shlyahta v Kyievo-Mogylyans’kij akademiyi XVIII st.,” *Socium. Al’manach social’noyi istoriyi*, 9, (2010): 37–55.
- Zajączkowski Ananiasz, “Stanisław Schayer jako organizator orientalistyki warszawskiej (8.V.1899–1.XII.1941),” *Szkice z dziejów polskiej orientalistyki*, red. Stefan Strelcyn, (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1957), 43–50.
- Zajączkowski Włodzimierz, “Orientalistyka polska w latach 1918–1968,” *Przegląd Orientalistyczny*, 1, (1983): 41–51.